

verden. Som dansk historiker har Wåhlin ikke så let ved at forliges med tanken om, at den frembrydende færøske nationale identitet naturnødvendigt måtte vende sig mod Danmark.

Med sin betydelige indlevelse i den færøske kultur anerkender Wåhlin fuldtud det overnaturliges plads i folkets forestillingsverden. Dette tema er også ledetråden i Elisabeth Vestergaards artikel. Hun belyser på overbevisende måde hvorledes mand og kvinde havde hvert sit domæne, både når det gjaldt erhverv og indflydelse. Opfindsom er sammenligningen mellem præstens og kvindens funktioner i det traditionsbundne øsamfund. Det kvindelige element har dog næppe været så fraværende på havet som det fremhæves i artiklen. De mange fortællinger trykt i tidskriftet »Siður og søgur« viser klart, at de religiøst betonedede taburegler omkring fangst og sejlads hyppigt var knyttet til kvinder, der jo i lighed med præsten havde særlig gode forbindelser til det supranaturlige. Dertil kommer, at gerningen til søs først nogle få generationer tilbage blev et decideret mandligt erhvervsområde.

Dorete Blochs artikel om skindværdien for pilothvalen virker grundig og sober. Stefan Adalsteinsson gør rede for, at de islandske husdyr ikke er af nordbritisk oprindelse, samt at den store hyppighed af blodgruppe O hos islændingene ikke har sin forklaring i irske landnamsmænd, men er opstået ved selektion efter koppeepidemier, hvilket sidste er et svar på et internationalt forskningsspørgsmål. Disse i sig selv interessante videnskabelige resultater ville dog først rigtig have hørt hjemme i et hæfte om Færøerne, hvis Adalsteinsson også havde taget det næste skridt og foretaget en sammenligning med tilsvarende færøsk materiale.

Indholdet af dette første hæfte fra Center for Nordatlantiske Studier vidner om, at der ligger store opgaver inden for feltet. I de senere år er tværfaglige centre for en række landområder vokset frem ved danske universiteter. Et område beboet af nære nordiske frænder har længe måttet vente på noget tilsvarende; men nu er der glædeligvis blevet rådet bod herpå igennem dette initiativ ved Aarhus universitet.

Ólafía Einarsdóttir

KAREN HJORTH, GRETHE ILSØE OG BIRGITTE POSSING (red.): Søg – og I skal finde veje til kvinders historie i arkiver og samlinger. ARKI.Varia, København, 1991. 144 s. Ill., kr. 85,- + forsendelse.

Denne bogs tilblivelse skyldes nogle kvindelige historikers irritation over, at kvinder »endnu en gang var overset både som subjekt og objekt i et stort danmarkshistorisk samleværk«. De gik derfor i gang med at arrangere en udstilling, der skulle vise, at der findes kilder til at fortælle kvindernes historie, og at det ofte anførte argument om, at kilderne mangler, ikke holder for en nærmere prøvelse. Projektet resulterede i en udstilling på Landarkivet for Sjælland m.m. og i udgivelsen af denne bog.

Forfatterens væsentligste påstand er, at man ikke behøver lede efter særlige kvindehistoriske kilder, for der er masser af informationer i de kilder, der almindeligvis benyttes, når blot man stiller de relevante spørgsmål. Dette synspunkt underbygges af de ni artikler, der anvender så kendte kilder som kirkebøger, retsprotokoller, private personarkiver og materiale fra godsarkiver.

Bogens ni artikler fordeler sig på fire hovedafsnit: Liv og død, oplæring, arbejde samt kvinde og kvinde imellem. Grethe Ilsøe fortæller på grundlag af kirkebogsstudier om barselsnød og børnedød i et udvalgt sjællandsk sogn. Herefter er det Karen Hjorth, der behandler emnet fosterdrab, moral og straf på grundlag af retsprotokoller og, hvilket måske er mere usædvanligt, Det Teologiske Fakultets arkiv. Teologerne blev ofte inddraget i samfundets vurdering af forbrydelse og straf som en slags eksperter inden for moralske anliggender.

I afsnittet om oplæring skriver Nanna Damsholt om den danskfødte dronning Ingeborgs læse- og skrivefærdigheder, og Ingrid Markussen behandler samme emne blandt kvinder i 1800-tallet. Sidstnævnte artikel hører til bogens mest interessante og viser, hvor fantasifuldt man undertiden må gå til værks i sin kildesøgning. Hvem havde troet, at et rådstuearkivs kvitteringer for betalte skatterestancer ville få værdi for skolehistorisk forskning?

Kvindens arbejde er emnet for Minna Kragelund, Helle Linde og Nete Balslev Wingender, der skriver om henholdsvis håndarbejde, kvindelige næringsdrivende i København og arbejdet som lærerinde for udviklingshandicappede børn.

Bogens to sidste artikler prøver at gå lidt tættere på kvinderne gennem studiet af brevsamlinger. Birgitte Possing har søgt, men ikke fundet, korrespondancen mellem Natalie Zahle og hendes skotsk-norske ven, Mary Archer. Adda Hilden giver os derimod indblik i en dejlig brevveksling mellem Theodora Lang og Dagmar Berner, som hele sit liv var engageret i socialfilantropisk arbejde.

Alle forfatterne gør nøje rede for de benyttede kilder og anviser eventuelle andre indfaldsvinkler. Man får bestemt lyst til selv at gå i gang med mange af de endnu uafklarede spørgsmål.

Birte Broch

OLDTID OG MIDDELALDER

LARS BOJE MORTENSEN: *Civiliserede barbarer*. Historikeren Paulus Diaconus og hans forgængere. (Studier fra Sprog- og Oldtidforskning nr. 315). København, Museum Tusulanums Forlag, 1991. 152 sider.

Denne bog er en omarbejdet og ajourført udgave af en Ph. D.-afhandling, der blev forsvaret i 1988 ved Københavns Universitet. Lars Boje Mortensen er klassisk filolog, men der er ikke tale om en filologisk afhandling i traditionel forstand. Forfatteren er nemlig af den opfattelse, at det værdifulde og nødvendige arbejde, som tidligere tiders filologer gennemførte med at etablere kritiske tekstudgaver og påvise forfatternes afhængighed af hinanden, næppe kan bibringes afgørende nyt. Der er således ikke længere noget overraskende i, at fortidens historikere skrev af efter hinanden. Men medens man før mente, at denne afskrift skete ukritisk, og man derfor kunne se bort fra disse oplysninger, som man jo kendte andetsteds fra, er det denne forfatters opfattelse, at også fortidens historikere vidste, hvad de gjorde. De havde en hensigt med det, de skrev, også når de skrev af efter deres forlæg eller bevidst fravalgte at bringe oplysninger derfra. Derfor bliver ikke alene